

LUONNOS 8.1.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin johtokunnan kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeusministeriö nimeäisi jatkossa johtokunnan jäsenistä nykyisen neljän sijasta viisi. Johtokuntaan ei enää kuuluisi opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämää jäsentä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan xx päivänä yy kuuta 2020.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja sen arviointi

Helsingin yliopiston yhteydessä toimii Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, jonka tehtävistä ja organisoinnista säädetään tarkemmin Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetussa laissa (1139/2007). Instituutti on toiminut nyky muodossaan Helsingin yliopiston yhteydessä vuodesta 2015 lähtien. Aiemmin oikeusministeriön hallinnonalalla toiminut Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos siirrettiin Helsingin yliopiston yhteyteen ja sen nimi muutettiin Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutiksi Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla 1066/2014, joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutilla on laissa erikseen säädetty valtakunnallinen tehtävä. Instituutista annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan instituutin tehtävänä on:

- 1) harjoittaa riippumatonta kriminologista ja muuta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön ja yhteiskunnan tietotarpeet;
- 2) seurata ja analysoida rikollisuutta, rikollisuuden kontrollin ja seuraamusjärjestelmän toimintaa, oikeusoloja ja lainsäädännön vaikutuksia sekä raportoida niiden kehityspiirteistä; ja
- 3) ylläpitää sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavia tutkimusrekistereitä.

Lain 2 §:n mukaan instituutilla on johtokunta, joka ohjaa ja valvoo sen toimintaa. Johtokuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä, ja sen asettaa Helsingin yliopiston rehtori. Oikeusministeriö nimeää jäsenistä neljä ja opetus- ja kulttuuriministeriö yhden. Lisäksi instituutin henkilökunta valitsee keskuudestaan yhden jäsenen. Johtokunnan toimikausi on neljä vuotta. Instituutilla on johtaja, joka johtaa ja kehittää instituutin toimintaa sekä vastaa toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Johtokunnan ja johtajan tehtävistä määrätään instituutin johtosäännöllä, jonka Helsingin yliopisto lain 5 §:n mukaisesti antaa.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta (HE 121/2014 vp) katsottiin kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin valtakunnallisen erityistehtävän vuoksi tarpeelliseksi, että oikeusministeriö nimeäisi johtokunnan jäsenistä neljä ja

opetus- ja kulttuuriministeriö yhden. Instituutin toiminnan vakiinnuttua osaksi Helsingin yliopistoa ei opetus- ja kulttuuriministeriön kuitenkaan ole enää tarpeen olla edustettuna johtokunnassa. Instituutin tutkimus-, seuranta- ja muu toiminta kohdistuu oikeusministeriön toimialaan kuuluviin asioihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistoille rahoitusta yliopistolain (558/2009) 49 §:ssä säädetyin perustein. Yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) 7 §:n 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää sopimuskauden alussa yliopistoja kuultuaan valtakunnallisten tehtävien perusteella määräytyvästä rahoitusosuudesta. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti otetaan huomioon Helsingin yliopiston valtionrahoituksessa valtakunnallisena tehtävänä.

2 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin johtokunnan kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeusministeriö nimeäisi jatkossa johtokunnan jäsenistä viisi nykyisen neljän sijasta. Johtokuntaan ei enää kuuluisi opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämää jäsentä.

Johtokunnan kokoonpanoa tai instituutin asemaa ei muilta osin ole tarkoitus muuttaa. Esityksellä ei myöskään ole vaikutuksia instituutin rahoitukseen.

3 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä ja Helsingin yliopistolta. *(täydennetään)*

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan xx päivänä yy kuuta 2020. Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin, että kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin johtokuntaan kuuluvan opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämän jäsenen toimikausi johtokunnassa päättyy ehdotetun lain tullessa voimaan. Instituutin nykyinen johtokunta on asetettu kaudelle 2019–2022.

5 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin asemaa tai tehtäviä ei muutettaisi esityksellä eikä esitykseen näin ollen liity valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä. Lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain (1139/2007) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1066/2014, seuraavasti:

2 §

Johtaminen ja ohjaus

Instituutilla on johtokunta, joka ohjaa ja valvoo sen toimintaa. Johtokuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä, ja sen asettaa Helsingin yliopiston rehtori. Oikeusministeriö nimeää jäsenistä viisi. Lisäksi instituutin henkilökunta valitsee keskuudestaan yhden jäsenen. Johtokunnan toimikausi on neljä vuotta.

Tämä laki tulee voimaan xx päivänä yy kuuta 2020.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin johtokuntaan kuuluvan opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämän jäsenen toimikausi johtokunnassa päättyy tämän lain tullessa voimaan.

Laki

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain (1139/2007) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1066/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Johtaminen ja ohjaus

Instituutilla on johtokunta, joka ohjaa ja valvoo sen toimintaa. Johtokuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä, ja sen asettaa Helsingin yliopiston rehtori. Oikeusministeriö nimeää jäsenistä neljä ja opetus- ja kulttuuriministeriö yhden. Lisäksi instituutin henkilökunta valitsee keskuudestaan yhden jäsenen. Johtokunnan toimikausi on neljä vuotta.

Ehdotus

2 §

Johtaminen ja ohjaus

Instituutilla on johtokunta, joka ohjaa ja valvoo sen toimintaa. Johtokuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä, ja sen asettaa Helsingin yliopiston rehtori. Oikeusministeriö nimeää jäsenistä viisi. Lisäksi instituutin henkilökunta valitsee keskuudestaan yhden jäsenen. Johtokunnan toimikausi on neljä vuotta.

Tämä laki tulee voimaan xx päivänä yy kuuta 2020.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin johtokuntaan kuuluvan opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämän jäsenen toimikausi johtokunnassa päättyy tämän lain tullessa voimaan.